

УДК 338.45:69:005.35
JEL Classification: L74, D21, O17

ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНО-СТРАТЕГІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

КОЧЕГАРОВ Сергій

Український державний університет науки і технологій

<https://orcid.org/0009-0008-3884-7684>

e-mail: ko4egarov@gmail.com

У статті досліджено еволюцію механізмів фіскального регулювання в Європейському Союзі та проаналізовано їх квазінормативний вплив на формування і реалізацію національної бюджетної політики держав-членів. Обґрунтовано, що розвиток фіскальних інструментів ЄС відбувався в умовах поглиблення економічної інтеграції, фінансових криз, пандемічних викликів і воєнно-політичної нестабільності, що зумовило трансформацію підходів до бюджетної дисципліни, координації фіскальної політики та управління державним боргом. Розглянуто ключові етапи становлення фіскальної архітектури ЄС, зокрема запровадження Пакту стабільності та зростання, Європейського семестру, фіскальних правил і наднаціональних механізмів моніторингу. Особливу увагу приділено аналізу квазінормативного характеру рекомендацій, директивних орієнтирів і рамкових правил ЄС, які формально не мають прямої юридичної обов'язковості, проте суттєво впливають на бюджетні рішення на національному рівні. Показано, що такі інструменти формують інституційні обмеження та стимулюючі умови для держав-членів, спрямовані на забезпечення макрофінансової стабільності, зниження дефіциту бюджету та контроль боргового навантаження. У статті доведено, що квазінормативний вплив фіскальних механізмів ЄС проявляється через узгодження бюджетних стратегій, адаптацію національного законодавства, посилення прозорості бюджетного процесу та підвищення відповідальності органів публічних фінансів. Визначено основні ризики та переваги такого впливу для національної бюджетної політики, зокрема обмеження фіскального суверенітету та водночас зростання стійкості публічних фінансів. Зроблено висновок про доцільність урахування європейського досвіду фіскального регулювання в процесі модернізації бюджетної політики країн, що перебувають на етапі євроінтеграції.

Ключові слова: економічна безпека, будівельні підприємства, інституційне середовище, стратегічне управління, інституційно-стратегічний механізм, стратегічна стійкість, повоєнне відновлення, інвестиційна безпека, проектно-орієнтоване управління, розвиток підприємства.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2026-19-21>



This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Стаття надійшла до редакції / Received 05.11.2025

Прийнята до друку / Accepted 14.01.2026

Опубліковано / Published 29.01.2026

© Кочегаров Сергій

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Будівельна галузь відіграє системоутворюючу роль у процесах відновлення економіки, розвитку інфраструктури та просторової трансформації країни. У сучасних умовах воєнних викликів, масштабних руйнувань, інвестиційних обмежень і ускладнення регуляторного середовища функціонування будівельних підприємств відбувається в умовах підвищеної нестабільності та ризиків. Це істотно посилює значущість проблеми економічної безпеки як передумови не лише збереження операційної спроможності підприємств, а й реалізації довгострокових програм відновлення та розвитку.

Особливої актуальності набуває пошук таких управлінських рішень, які дозволяють узгодити внутрішні стратегії підприємств із зовнішніми інституційними умовами, механізмами державної підтримки та міжнародного фінансування. За цих обставин економічна безпека будівельних підприємств трансформується з функції захисту у стратегічний фактор стійкості, інвестиційної привабливості та здатності до відновлювального розвитку, що обумовлює необхідність наукового обґрунтування нових підходів до її забезпечення.

Незважаючи на зростання ролі економічної безпеки в забезпеченні стійкості будівельних підприємств, у практиці управління вона й надалі переважно зводиться до фрагментарних заходів фінансового контролю або реагування на окремі ризики. Такий підхід не дозволяє повною мірою врахувати комплексний характер загроз, що формуються на перетині інституційних обмежень, інвестиційної невизначеності, проектних ризиків і стратегічних викликів повоєнного розвитку.

Існуючі системи управління, як правило, не забезпечують узгодження між державними інституційними механізмами, ринковими умовами та внутрішніми стратегіями будівельних підприємств. У результаті економічна безпека розглядається ізольовано від стратегічного управління, що знижує ефективність управлінських рішень, ускладнює залучення інвестицій і обмежує здатність підприємств до довгострокової адаптації та розвитку.

За таких умов виникає науково-прикладна проблема формування дієвого управлінського підходу до економічної безпеки будівельних підприємств, здатного забезпечити узгодження інституційних умов функціонування з внутрішніми стратегічними рішеннями.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика економічної безпеки підприємств в умовах зростання нестабільності, воєнних ризиків та інституційних трансформацій активно розробляється у сучасних наукових дослідженнях вітчизняних і зарубіжних авторів.

У роботі В. Нам'ясенка [1] економічну безпеку підприємства розглянуто крізь призму воєнного стану як здатність суб'єкта господарювання зберігати стійкість, платоспроможність та керованість в умовах шоків, що актуалізує роль державних інституцій, фінансових механізмів і програм підтримки. В. Василега [2] акцентує увагу на формуванні механізму забезпечення економічної безпеки підприємства з урахуванням впливу зовнішнього середовища, підкреслюючи необхідність інтеграції фінансових, організаційних та управлінських інструментів. А. Загородня [3] досліджує управління економічною безпекою підприємств у контексті ризиків і загроз, обґрунтовуючи доцільність системного та проактивного підходу до її забезпечення.

У працях Л. Ковальської, О. Голя та В. Голя [4] розкрито сутність, структуру та механізм забезпечення економічної безпеки підприємства, обґрунтовано необхідність комплексного поєднання ресурсних, організаційних і управлінських складових. Методологічні підходи до трактування економічної безпеки та її ролі в системі управління підприємством узагальнено також у дослідженні В. Гаркуші та Н. Єршової [5], де наголошено на багатовимірності цієї категорії та доцільності формування інтегрованих механізмів її забезпечення.

Окрему увагу сучасні дослідники приділяють адаптації механізмів економічної безпеки до умов війни та високої невизначеності. Так, Д. Куценко [6] обґрунтовує необхідність трансформації механізмів управління економічною безпекою підприємств із використанням проєктно-орієнтованого підходу, що дозволяє підвищити гнучкість, керованість ризиків і стратегічну стійкість підприємств.

Водночас аналіз наукових публікацій свідчить, що попри значний доробок у сфері економічної безпеки, інституційні та стратегічні аспекти її забезпечення переважно розглядаються відокремлено. Недостатньо розробленими залишаються питання формування цілісного інституційно-стратегічного механізму економічної безпеки будівельних підприємств, який би інтегрував інституційні умови функціонування зі стратегічним управлінням та галузевою специфікою будівництва.

ВИДІЛЕННЯ НЕДОСЛІДЖЕНИХ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Незважаючи на значний науковий доробок у сфері економічної безпеки підприємств, у сучасних дослідженнях переважає фрагментарний підхід до її забезпечення, зосереджений або на внутрішніх управлінських механізмах, або на аналізі окремих інституційних факторів. Недостатньо розробленими залишаються питання комплексного поєднання інституційних і стратегічних складових у межах єдиного механізму економічної безпеки.

Особливої уваги потребує проблематика формування інституційно-стратегічного механізму економічної безпеки будівельних підприємств з урахуванням галузевої специфіки, проєктного характеру діяльності, високої інвестиційної залежності, регуляторної чутливості та викликів повоєнного відновлення. У наукових публікаціях недостатньо систематизовано суб'єктно-об'єктний склад такого механізму, його інституційні та стратегічні блоки, а також функціонально-інструментальне наповнення.

Зазначене зумовлює необхідність подальших досліджень, спрямованих на обґрунтування концепції та структурно-логічної моделі інституційно-стратегічного механізму економічної безпеки діяльності будівельних підприємств.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є обґрунтування концептуальних засад та розроблення структурно-логічної моделі інституційно-стратегічного механізму економічної безпеки діяльності будівельних підприємств, спрямованого на інтеграцію інституційних умов функціонування із системою стратегічного управління підприємством.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

В умовах зростання нестабільності, воєнних загроз і повоєнної трансформації економіки проблема економічної безпеки підприємств набуває стратегічного значення. Для будівельної галузі вона є особливо актуальною з огляду на високу капіталомісткість, довготривалі виробничі цикли, проєктний характер діяльності та значну залежність від інституційного середовища й інвестиційних ресурсів. За таких умов економічна безпека будівельних підприємств не може обмежуватися лише фінансовою стійкістю, а має розглядатися як комплексна здатність до захисту ресурсів і процесів, адаптації до змін та забезпечення стратегічної стійкості розвитку. Це зумовлює необхідність узагальнення наукових підходів до трактування економічної безпеки підприємства, що слугує теоретичною основою подальшого формування інституційно-стратегічного механізму її забезпечення.

Стратегічні орієнтири забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств пов'язані, насамперед, із формуванням фінансово-інвестиційної стійкості, що передбачає диверсифікацію джерел фінансування, розвиток механізмів проєктного та інфраструктурного фінансування, удосконалення управління грошовими потоками, підвищення прозорості діяльності та інвестиційної привабливості підприємств. Це створює підґрунтя для зниження залежності від короткострокових коливань ринку та підвищує спроможність реалізовувати довгострокові будівельні проєкти [11].

Важливим орієнтиром виступає зміцнення виробничо-технологічної та ресурсної безпеки, що зумовлює необхідність модернізації матеріально-технічної бази, впровадження цифрових технологій управління проєктами, розвитку стійких ланцюгів постачання та підвищення енергоефективності. У стратегічній перспективі це забезпечує зниження операційних ризиків, зростання продуктивності та посилення конкурентоспроможності будівельних підприємств.

Не менш значущим орієнтиром є розвиток людського капіталу та управлінських компетенцій, що охоплює формування проєктно-орієнтованих команд, підвищення кваліфікації персоналу, розвиток інженерно-технічних і управлінських навичок, а також інституціоналізацію системи управління знаннями. У будівельній галузі людський капітал виступає ключовим носієм безпекового потенціалу, здатним забезпечити гнучкість, інноваційність і стійкість організації [12].

Стратегічного значення набуває також інституційна інтегрованість та партнерська взаємодія, що передбачає активну участь у програмах відновлення, розвиток публічно-приватного партнерства, кооперацію з фінансовими установами, проєктними організаціями, органами влади та галузевими асоціаціями. Така взаємодія сприяє зменшенню інституційних бар'єрів, перерозподілу ризиків і посиленню загальної стійкості будівельних підприємств.

Вагомим стратегічним орієнтиром є підвищення адаптивності та стійкості бізнес-моделей, що передбачає диверсифікацію портфеля проєктів, освоєння нових сегментів ринку, упровадження принципів сталого розвитку та ESG-орієнтованих практик. Це формує умови для створення довгострокових конкурентних переваг і посилення економічної безпеки в умовах зростаючої невизначеності. Стратегічні орієнтири забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств мають комплексний характер і охоплюють фінансово-інвестиційний, виробничо-технологічний, кадровий, інституційний та організаційно-стратегічний виміри. Їх реалізація формує стратегічний каркас майбутнього інституційно-стратегічного механізму економічної безпеки.

Водночас окреслення стратегічних орієнтирів саме по собі не забезпечує цілісності та керованості процесу формування економічної безпеки, що зумовлює необхідність їх інституційного закріплення у вигляді спеціалізованого інституційно-стратегічного механізму економічної безпеки будівельних підприємств. Його формування потребує визначення ключових передумов побудови та функціонування інституційно-стратегічного механізму економічної безпеки будівельних підприємств.

Передумовами формування інституційно-стратегічного механізму економічної безпеки будівельних підприємств є: посилення ролі інституційних факторів у розвитку галузі; ускладнення структури загроз економічній безпеці; необхідність стратегічної орієнтації управління безпекою; фрагментарність існуючих управлінських інструментів; розрив між державними ініціативами та внутрішніми стратегіями підприємств; потреба у координації дій стейкхолдерів.

Формування інституційно-стратегічного механізму економічної безпеки будівельних підприємств має ґрунтуватися на чітко визначеній концептуальній основі, яка відображає логіку його побудови, функціонування та розвитку. Така концепція інтегрує ключові методологічні положення щодо ролі економічної безпеки в системі управління підприємством та визначає сукупність принципів, дотримання яких забезпечує цілісність і результативність механізму.

Систематизацію базових принципів інституційно-стратегічної концепції економічної безпеки подано на рис. 1.



Рис. 1 Інституційно-стратегічна концепція економічної безпеки будівельних підприємств

Як показано на рис. 1, інституційно-стратегічна концепція економічної безпеки ґрунтується на сукупності взаємопов'язаних принципів, що відображають її системний, інтегрований і стратегічно орієнтований характер. Принцип системності визначає розгляд економічної безпеки як багаторівневої підсистеми управління підприємством, інтегрованої в усі його функціональні та управлінські контури. Інтегрованість та інституційна узгодженість забезпечують узгодження внутрішніх управлінських рішень із зовнішніми інституційними умовами, регуляторними вимогами та програмами розвитку.

Адаптивність і превентивність орієнтують концепцію на проактивне управління загрозами, формування резервів стійкості та своєчасне реагування на трансформацію зовнішнього середовища. Стратегічна спрямованість визначає підпорядкованість економічної безпеки довгостроковим цілям розвитку будівельного підприємства. Сукупність наведених принципів формує методологічне підґрунтя для побудови інституційно-стратегічного механізму економічної безпеки будівельних підприємств.

Інституційно-стратегічний механізм економічної безпеки спрямований на досягнення комплексу взаємопов'язаних цілей, серед яких ключовими є: забезпечення стійкості функціонування будівельних підприємств; зниження їх вразливості до інституційних, фінансових і виробничих загроз; підвищення адаптивності до змін ринкового та регуляторного середовища; формування інвестиційної привабливості; створення передумов для відновлювального та інноваційного розвитку. Важливим цільовим орієнтиром механізму є інтеграція економічної безпеки у стратегічні програми підприємства, що забезпечує трансформацію безпекових функцій із допоміжних у системоутворюючі та підвищує їх роль у процесах управління розвитком.

Інституційно-стратегічний механізм економічної безпеки доцільно розглядати як міжфункціональну підсистему загальної системи управління будівельним підприємством, що поєднує стратегічне, фінансове, виробниче, інвестиційне, кадрове та проєктне управління. Він не замінює існуючі управлінські контури, а забезпечує їх координацію з позицій економічної безпеки та стратегічної стійкості.

У структурі управління підприємством механізм виконує інтегруючу функцію, поєднуючи зовнішні інституційні вимоги та можливості з внутрішніми стратегічними рішеннями, формуючи єдиний простір управління ризиками, розвитком і відновленням. Саме така позиція механізму забезпечує його здатність впливати не лише на поточну стабільність функціонування, а й на довгострокову траєкторію розвитку будівельного підприємства.

Сформована інституційно-стратегічна концепція економічної безпеки та визначені цільові орієнтири створюють методологічну основу для проєктування практико-орієнтованого інституційно-стратегічного механізму її забезпечення. На відміну від концептуального рівня, механізм спрямований на структурування суб'єктів і об'єктів управління, визначення інституційних і стратегічних блоків, а також інструментів і функцій їх взаємодії у процесі формування економічної безпеки будівельних підприємств.

Важливою складовою інституційно-стратегічного механізму економічної безпеки будівельних підприємств є енергетичний сегмент, що формується через взаємодію з організованими сегментами ринку електроенергії та державними аукціонними платформами. В умовах воєнних ризиків, руйнування інфраструктури та високої волатильності цін електроенергія набуває статусу стратегічного ресурсу, від якого безпосередньо залежать безперервність будівельних процесів, собівартість проєктів і інвестиційна привабливість підприємств. Застосування механізмів державних аукціонів електроенергії забезпечує прозорість доступу до ресурсу, формування ринкових цінорієнтирів та зниження витратних ризиків.

Інституційною основою енергетичного сегмента виступає взаємодія з генеруючими компаніями, які формують фізичну базу енергетичної безпеки та можливості довгострокового контракування. До ключових суб'єктів належать НАЕК «Енергоатом», АТ «Укргідроенерго», ПАТ «Центренерго», а також приватні генеруючі групи, зокрема ДТЕК Енерго. Інтеграція контрактів із генерацією в систему управління економічною безпекою будівельних підприємств сприяє стабілізації постачання, зниженню ризиків дефіциту ресурсів і підвищенню стійкості інвестиційно-будівельних програм.

Функціональним доповненням енергетичного сегмента є діяльність енергетичних трейдерів, які забезпечують балансування ринку, диверсифікацію джерел постачання та хеджування ціноризиків. Такі компанії, як D.Trading, ERU Trading та інші трейдингові структури, виступають інституційними посередниками між генерацією, організованими сегментами ринку та кінцевими споживачами. Інтеграція механізмів аукціонної торгівлі, контрактів із генерацією та інструментів енерготрейдингу формує енергетичний контур інституційно-стратегічного механізму економічної безпеки, що зумовлює необхідність його структурного відображення у моделі.

Структурно-логічну модель інституційно-стратегічного механізму економічної безпеки діяльності будівельних підприємств подано на рис. 2.

Запропонований інституційно-стратегічний механізм економічної безпеки діяльності будівельних підприємств відображає цілісну систему взаємодії суб'єктно-інституційного та об'єктно-процесного блоків, включно з інтегрованим енергетичним контуром, об'єднаних інституційно-стратегічною інтеграційною платформою. Така побудова забезпечує узгодження зовнішніх інституційних впливів і внутрішніх управлінських рішень у межах єдиного простору формування економічної безпеки.

Суб'єктно-інституційний блок акумулює внутрішніх і зовнішніх учасників процесу забезпечення економічної безпеки, визначаючи відповідальність, рольові функції та канали взаємодії між будівельним підприємством, інституційними суб'єктами та ринковими стейкхолдерами. Об'єктно-процесний блок структурує ключові сфери впливу механізму, зосереджуючись на ресурсах, бізнес-процесах, проєктно-інвестиційній діяльності, людському капіталі та інформаційно-цифровому забезпеченні.

Інституційно-стратегічна інтеграційна платформа поєднує інституційний, стратегічний та інструментально-операційний модулі, забезпечуючи трансформацію інституційних умов у стратегічні орієнтири розвитку та конкретні управлінські інструменти. Такий підхід створює підґрунтя для координації регуляторних вимог, стратегічних рішень і операційних дій у процесі забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств.

Функціональний блок механізму реалізує превентивну, адаптивну, стабілізаційну, інноваційну та відновлювальну функції, що відображають перехід від реактивної моделі управління безпекою до проактивної моделі стратегічної стійкості та розвитку. Результативно-цільовий блок фіксує очікувані ефекти реалізації механізму, зокрема забезпечення економічної стійкості, інвестиційної безпеки, конкурентоспроможності, стратегічної адаптивності та довгострокового розвитку будівельних підприємств.

У цілому запропонований інституційно-стратегічний механізм формує методологічну та прикладну основу інтеграції економічної безпеки в систему стратегічного управління

будівельними підприємствами та створює передумови для підвищення їх спроможності до відновлення, розвитку й ефективної взаємодії з інституційним середовищем.

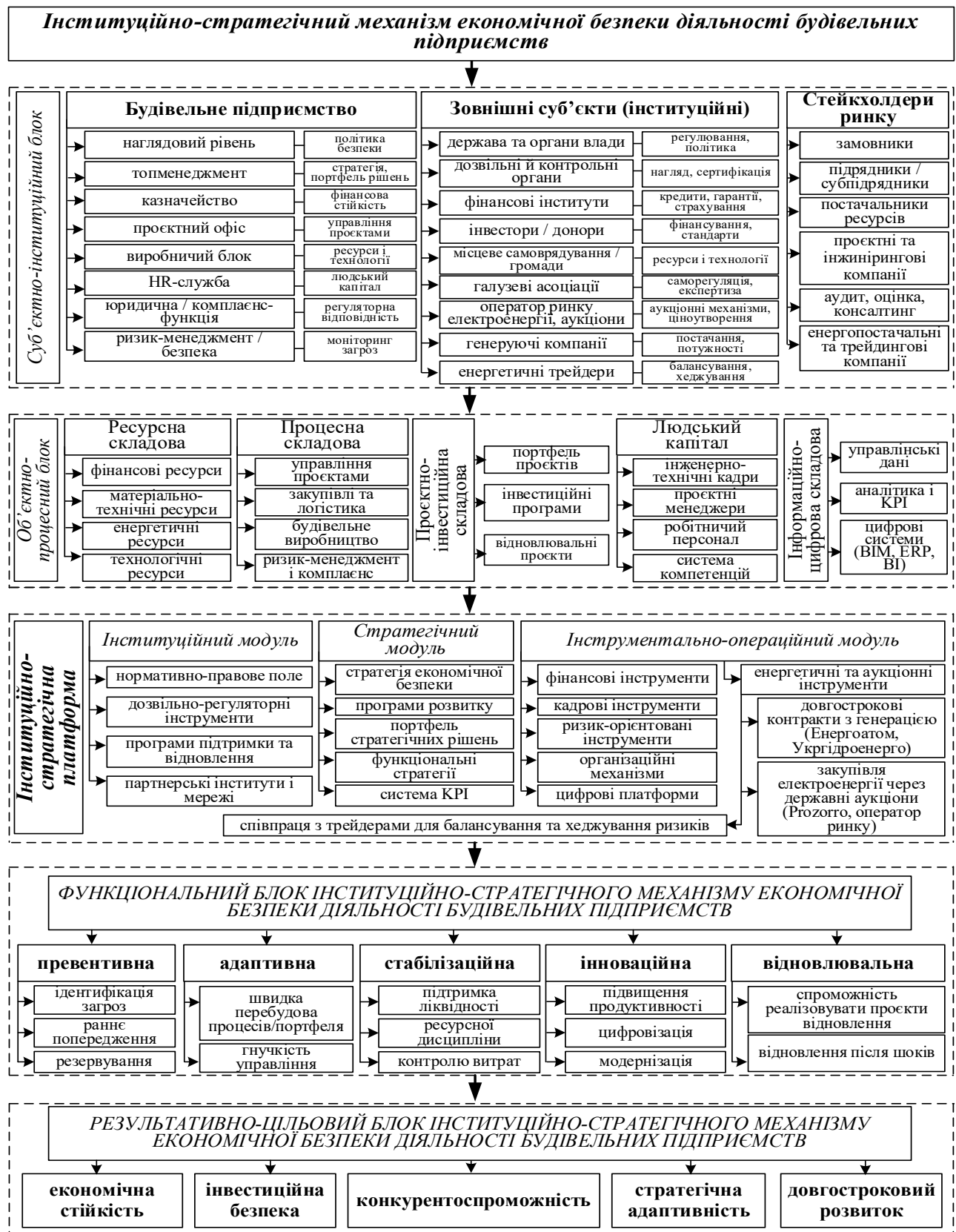


Рис. 2 Інституційно-стратегічний механізм економічної безпеки діяльності будівельних підприємств

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

чином, запропонований інституційно-стратегічний механізм економічної безпеки будівельних підприємств виступає комплексним інструментом, спрямованим на забезпечення стійкості функціонування, адаптивності та стратегічної стабільності в умовах воєнних загроз і повоєнної трансформації економіки. Його концептуальною основою є інтеграція інституційних умов функціонування з системою стратегічного управління підприємством, що дозволяє поєднати регуляторні, організаційні та стратегічні складові в єдину систему забезпечення економічної безпеки.

Запропонований механізм забезпечує узгодження зовнішніх інституційних впливів і внутрішніх управлінських рішень, орієнтується на превентивне управління загрозами, розвиток проєктно-інвестиційного потенціалу, зміцнення фінансово-ресурсної бази та розвиток людського капіталу. Важливими його перевагами є системність, міжфункціональний характер, поєднання стратегічних і операційних інструментів, а також можливість адаптації до змін регуляторного, ринкового та інституційного середовища.

Отже, реалізація інституційно-стратегічного механізму економічної безпеки створює передумови для підвищення економічної стійкості, інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності будівельних підприємств, а також формує організаційно-управлінське підґрунтя для їх ефективної участі у процесах повоєнного відновлення та довгострокового розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Нам'ясенко В. Економічна безпека підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка України*. 2025. Т. 68, № 6 (763). С. 25–38. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.06.025>
2. Василега В. Є. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах впливу зовнішнього середовища. *Бізнес Інформ*. 2024. № 2. С. 146–153. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-2-146-153>
3. Загородня А. Підвищення рівня управління економічною безпекою підприємств в умовах ризиків та загроз. *Економіка і суспільство*. 2023. № 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-12>
4. Kovalska L., Holii O., Holii V. Economic security of the enterprise: The essence, structure and mechanism of ensuring. *Ekonomichnyi forum*. 2023. Vol. 13, No. 1. P. 126–137. DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2023-1-16>
5. Гаркуша В. О., Єршова Н. Ю. Систематизація наукових поглядів щодо сутності поняття «економічна безпека підприємства». *Економіка і суспільство*. 2021. № 28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-34>
6. Kutsenko D. Adapting enterprise economic security management mechanism to wartime risks through the prism of project management. *Economics, Finance and Management Review*. 2025. No. 2(22). P. 143–152. DOI: <https://doi.org/10.36690/2674-5208-2025-2-143-152>
7. Yepifanova I., Sadikov O. Tools of the System for Determining the Level of Economic Security of the Enterprise. *Economics: time realities*. 2025. Vol. 3, no. 79. P. 156–166. URL: <https://doi.org/10.15276/etr.03.2025.16>
8. Simkova T., Kopcha Y. Strategic imperatives of ensuring economic security of an enterprise in the context of innovative development under the influence of uncertainty and risks. *Economic Analysis*. 2025. No. 35(1). P. 167–177. URL: <https://doi.org/10.35774/econa2025.01.167>
9. Matiukh S. THE FUNDAMENTALS OF FORMING THE MECHANISM FOR IMPLEMENTATION OF THE STRATEGY FOR ENSURING THE ECONOMIC SECURITY AT THE ENTERPRISE. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2023. Vol. 8, no. 1. P. 27–32. URL: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-1-4>
10. Лопатка С. С. Інституціональне середовище функціонування підприємств будівельного сектора у процесі євроінтеграції. *Академічні візії*. 2024. Вип. 29. С. 1–13. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15454040>
11. Чобіток В. І. Теоретичні аспекти забезпечення економічної безпеки на промислових підприємствах. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. Серія «Економічні науки»*. 2017. № 185. С. 360–366.

12. Морозова О. О. Актуальність використання людського капіталу на підприємствах: міжнародний аспект. *Бізнес Інформ*. 2024. № 3. С. 31–39. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-3-31-39>

REFERENCES:

1. Namiasenko, V. (2025). Ekonomichna bezpeka pidpriemstva v umovakh voiennoho stanu [Economic security of the enterprise under martial law]. *Economy of Ukraine*, 68(6(763)), 25–38. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.06.025>
2. Vasyleha, V. Ye. (2024). Mekhanizm zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva v umovakh vplyvu zovnishnoho seredovyscha [Mechanism for ensuring enterprise economic security under the influence of the external environment]. *Business Inform*, 2, 146–153. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-2-146-153>
3. Zahorodnia, A. (2023). Pidvyshchennia rivnia upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstv v umovakh ryzykiv ta zahroz [Improving the level of enterprise economic security management under risks and threats]. *Economy and Society*, 54. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-12>
4. Kovalska, L., Holii, O., & Holii, V. (2023). Economic security of the enterprise: The essence, structure and mechanism of ensuring. *Ekonomichnyi Forum*, 13(1), 126–137. <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2023-1-16>
5. Harkusha, V. O., & Yershova, N. Yu. (2021). Systematyzatsiia naukovykh pohliadiv shchodo sutnosti poniattia “ekonomichna bezpeka pidpriemstva” [Systematization of scientific views on the essence of the concept “enterprise economic security”]. *Economy and Society*, 28. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-34>
6. Kutsenko, D. (2025). Adapting enterprise economic security management mechanism to wartime risks through the prism of project management. *Economics, Finance and Management Review*, 2(22), 143–152. <https://doi.org/10.36690/2674-5208-2025-2-143-152>
7. Yepifanova, I., & Sadikov, O. (2025). Tools of the system for determining the level of economic security of the enterprise. *Economics: Time Realities*, 3(79), 156–166. <https://doi.org/10.15276/etr.03.2025.16>
8. Simkova, T., & Kopcha, Y. (2025). Strategic imperatives of ensuring economic security of an enterprise in the context of innovative development under the influence of uncertainty and risks. *Economic Analysis*, 35(1), 167–177. <https://doi.org/10.35774/econa2025.01.167>
9. Matiukh, S. (2023). The fundamentals of forming the mechanism for implementation of the strategy for ensuring the economic security at the enterprise. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, 8(1), 27–32. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-1-4>
10. Lopatka, S. S. (2024). Instytutstionalne seredovysche funktsionuvannia pidpriemstv budivelnogo sektoru u protsesi yevrointehratsii [Institutional environment of functioning of construction sector enterprises in the process of European integration]. *Academic Visions*, 29, 1–13. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15454040>
11. Chobitok, V. I. (2017). Teoretychni aspekty zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky na promyslovyykh pidpriemstvakh [Theoretical aspects of ensuring economic security at industrial enterprises]. *Bulletin of Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture. Economic Sciences Series*, 185, 360–366.
12. Morozova, O. O. (2024). Aktualnist vykorystannia liudskoho kapitalu na pidpriemstvakh: mizhnarodnyi aspekt [Relevance of human capital usage at enterprises: international aspect]. *Business Inform*, 3, 31–39. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-3-31-39>

FORMATION OF AN INSTITUTIONAL-STRATEGIC MECHANISM FOR ENSURING THE ECONOMIC SECURITY OF CONSTRUCTION ENTERPRISES

KOCHEHAROV Serhii

Ukrainian State University of Science and Technology

The article examines the evolution of fiscal regulation mechanisms in the European Union and analyzes their quasi-normative impact on the formation and implementation of national budgetary policy. It is substantiated that the development of EU fiscal instruments has taken place under conditions of deepening economic integration, financial crises, pandemic shocks, and geopolitical instability, which has led to significant transformations in approaches to budgetary discipline, fiscal policy coordination, and public debt management. The main stages of the formation of the EU fiscal architecture are analyzed, including the Stability and Growth Pact, the European Semester, fiscal rules, and supranational monitoring mechanisms.

Special attention is paid to the quasi-normative nature of EU recommendations, guidelines, and framework rules, which, although lacking direct legal enforceability, exert a substantial influence on national budgetary decisions. It is demonstrated that these instruments create institutional constraints and incentive-based conditions for Member States aimed at ensuring macro-financial stability, reducing budget deficits, and controlling public debt levels.

The study proves that the quasi-normative impact of EU fiscal mechanisms manifests itself through the harmonization of budgetary strategies, adaptation of national legislation, enhancement of budget transparency, and strengthening the accountability of public finance authorities. The main advantages and risks of such influence on national budgetary policy are identified, including the partial limitation of fiscal sovereignty alongside increased resilience and sustainability of public finances. The article concludes that incorporating EU fiscal governance experience is advisable for improving national budgetary policy, particularly for countries pursuing European integration and alignment with EU fiscal standards.

Keywords: economic security, construction enterprises, institutional environment, strategic management, institutional-strategic mechanism, strategic resilience, post-war recovery, investment security, project-oriented management, enterprise development.